

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Hilario Garmendia Garmendia

*Baliarrain,
Gipuzkoa
(1932-2017)*

Aurkibidea

Biografia

Hilario Baliarraingo Bidearte baserrian jaio zen. Aita bertakoa zuen eta ama Erbeta baserrikoa. Oso ume zelarik hasi zen baserri lanetan, eskolatik aterata, kalean jolasteko denborarik gabe, etxera joaten zen, amak beti izaten baitzuen lanen bat beretzako. 14 urterekin eskola bukatu eta baserrian jardun zuen lanean soldaduskara joan zen arte. Bueltatzerakoan, Legorretako paper-lantegian ibili zen ia urtebetez, baina etxean beharra zegoenez, baserri lanetara bueltatu zen. Baliarrainen jaio, hazi eta bizi izandakoa izanagatik, bertako hainbat kontu aipatu zizkigun elkarrizketan.

Zintak

BAL-007

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Pildain Larrañaga, Itziar
- **Data:** 2012-12-05
- **Iraupena:** 73 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Beheko sua: nola piztu eta zertarako erabili

- **Erref:** BAL-007/002
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:01:58. **Bukatu:** 00:04:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Baserri handia zen Bidarte. Beheko sua zegoen sukaldean; hari buruzko azalpenak. Lurrezko eltzeak zoruan jartzen ziren, zartaginak aldiz zintzilik. Sua nola pizten zuten azaltzen du.

2. "Su berria"

- **Erref:** BAL-007/003
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:04:54. **Bukatu:** 00:06:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

"Su berria": etxeko sua atera eta elizan piztutako sua sartzen zuten etxera. Pazko garaian egiten zen.

3. Saskiak nola egiten diren

- **Erref:** BAL-007/004
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:06:34. **Bukatu:** 00:09:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Saskiak, gurdiak eta lerak egiten zituen Hilariok. Aitak erakutsi zion saskiak egiten. Gaztaina eta hurritza erabiltzen zituen zumitzak egiteko; nola egiten zituen azaltzen du. Baratzeko lanetarako erabiltzen zituzten saski haiek.

4. Zuhaitzak mozteko ilargiari begiratzen zitzaion

- **Erref:** BAL-007/006
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:10:47. **Bukatu:** 00:13:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Gurdiak egiteko prozesua. Haritza erabiltzen zuen. Baita aulkiak egiteko ere. Zuhaitzak mozteko garaian, egurra gogorragoa izan zedin, ilargia oso kontutan hartzen zuten: haritza botatzeko ilbeheran egin behar zen, hurritza berriz, ilberri zegoenean mozten zen.

5. Baliarraingo baserri guztien izenak

- **Erref:** BAL-007/009
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:15:50. **Bukatu:** 00:17:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Baliarraingo baserri guztiak izendatzen ditu. Baserrien artean lehia egon ohi zen.

6. "Pinpineketan" jolasten

- **Erref:** BAL-007/010
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:17:47. **Bukatu:** 00:19:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetako jolasak. "Pinpineketan" zeritzon jolasari buruzko azalpenak ematen ditu.

7. Eskola garaia

- **Erref:** BAL-007/011
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:19:15. **Bukatu:** 00:22:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

12 urtera bitartean joan zen Baliarraingo eskolara. Legorretan hartu zituen gero, beste bi urtez, aparteko eskolak. Neska eta mutilak, elkarrekin joaten ziren eskolara. Ordiziako irakasle erdaldunaren makila dauka gogoan.

8. Soinujolea igandero Baliarraingo plazan

- **Erref:** BAL-007/013
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:23:37. **Bukatu:** 00:26:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Dantzari ona izan da Hilario. Baliarrainen bazen soinujolea eta hari esker ia igandero zegoen dantzarako aukera. Etxetik abiatzen zen plazaraino soinu txikia joaz.

9. Dantza osteko neska-laguntzeak

- **Erref:** BAL-007/015
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:26:43. **Bukatu:** 00:29:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Dantza lotua galarazita egon zen hasiera batean baina 16-18 urte zituenetik aurrera baimendu zutela kontatzen du. Neska-laguntzeak ohikoak ziren; emaztea horrela ezagutu zuen.

10. Laian nola egiten zuten

- **Erref:** BAL-007/016
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:29:34. **Bukatu:** 00:33:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Baserriko lanak izan ditu ogibide. Laian nola egiten zuten azaltzen du. Legorreta edo Ataungo errementariak egiten zituzten laiak.

11. Ferratzailearen lana

- **Erref:** BAL-007/017
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:33:08. **Bukatu:** 00:35:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Legorretako ferratzailearengana eramaten zituzten behiak. Abereak nola ferratzen zituzten azaltzen du. Ez zuten ganadu guztia ferratzen, ezinbestekoa zena bakarrik.

12. Gariaren inguruko lanak

- **Erref:** BAL-007/019
- **Iraupena:** 0:04:35. **Hasi:** 00:36:35. **Bukatu:** 00:41:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Garia erein eta, heldu artean, bakean utzi behar omen zaio. Artoak aldiz, lan handiagoa ematen zuela kontatzen du. Irina nola egiten zuten. Irina eta babarruna garo pilan zuloa egin eta ezkutatuta izaten omen zuten.

13. Zergatik utzi zioten garia egiteari

- **Erref:** BAL-007/021
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:42:36. **Bukatu:** 00:44:09

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Amak etxean egiten zuen ogia. 40 urte baino gehiago izango dira Bidearten garia egiteari utzi zitzaiola; irinik ere ez da ordutik egin. Arrazoiak.

14. Txorimaloak

- **Erref:** BAL-007/022
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:44:09. **Bukatu:** 00:45:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Txorimaloak jartzen zituzten soroetan. Arbi-hazi txoriak ziren gaiztoenak. Makilari tomate-poteak lotu eta sukalderraino botatako soka astinduz uxatzen zituzten txoriak. Azeriak ere ibiltzen ziren, baina gutxiago.

15. Artoaren inguruko lanak

- **Erref:** BAL-007/025
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:47:04. **Bukatu:** 00:49:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Artoak, soroan zegoen bitartean, gariak baino lan handiagoa ematen zuen. Prozesuari buruzko azalpenak ematen ditu. Azaroan biltzen da artoa. Artoa zuritzen aspertu egiten ziren umetan.

16. Idien laguntzaz pistak egiten

- **Erref:** BAL-007/026
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:49:51. **Bukatu:** 00:52:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Pagadia botatako lekuan idiekin pistak egiten ibili izan da basoan. Lekuaren arabera, gurdi motzaren gainean edo arrastaka garraiatzen zituzten enborrak.

17. 8 hilabetez paper-fabrikan

- **Erref:** BAL-007/027
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:52:50. **Bukatu:** 00:54:43

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Paper-fabrikan 8 hilabetez egin zuen lan. Bere burua aurkeztu zuen lanerako; nonahi aurki zitekeen lana garai hartan. Baserrian ere lan handia zegoelako utzi zuen fabrikako lana.

18. Festak abuztuaren 15ean

- **Erref:** BAL-007/028
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:54:43. **Bukatu:** 00:58:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Baliarraingo jaiak abuztuaren 15ean ospatzen dira. Alegiako tren geltokiraino etortzen zen Tolosako soinujolea eta, handik, Hilarioren anaiak ekartzen zuen herrira aurrez apainduriko zalgurdian. "Oilasko jokoa" eta "zinta karrera" nola jokatzeko zituzten azaltzen du. Herrikoak ziren ibiltzen ziren soinujoleak. Bertsolariak ere izaten ziren.

19. Uzta onak eskatu eta bedeinkatzeko elizkizunak

- **Erref:** BAL-007/029
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:58:36. **Bukatu:** 00:59:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Uzta onak eskatzeko prozesioak antolatzen zituzten eliza inguruan. Uztak bedeinkatzeko aldiz, elizara eraman ohi zituzten aleak, barazkiak, fruituak, etab. txorta bihurtuta.

20. Baliarraingo eliza

- **Erref:** BAL-007/031
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 01:00:30. **Bukatu:** 01:01:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:

Errogatibak, elizari bueltan, prozesioak eginez egiten ziren. Baliarraingo elizan ez zegoen izendatutako lekurik. Organoa oso ona zen.

21. Lurrak bereizteko mugarriak

- **Erref:** BAL-007/039
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 01:09:35. **Bukatu:** 01:11:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurrak eta lur pribatuak

Laburpena:

Mugarrien bitartez banatu eta bereizten zituzten lurrak. Batzuetan harriak desagertzea ere gerta zitekeen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-13

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com